
Arkivsak-dok. PLAN-20/00820-35
Saksbehandler Bodil Ruud

Saksgang	Møtedato
Kommune- og byutviklingsutvalget	07.12.2023

Kommunedelplan for kulturmiljø 2023-2032 - til offentlig ettersyn (andre gang)

Kommunedirektørens innstilling:

Kommunedelplan for kulturmiljø 2023-2032 datert 20.11.2023 legges ut til offentlig ettersyn i 6 uker.

Vedtaket er hjemlet i plan- og bygningsloven § 11-14.

Stig Tore Johnsen
Kommunedirektør

Mette Mohåg
Direktør for Bymiljø

Hva saken gjelder

Tromsø kommunes første Kommunedelplan for kulturmiljø (heretter kulturmiljøplanen) legges med dette frem til andre gangs offentlig ettersyn. Begrepet *kulturmiljø* brukes som en samlebetegnelse for kulturminner, kulturmiljøer og kulturlandskap når dette som helhet omtales.

Kulturmiljøplanens mål er å legge til rette for at viktige kulturminner, -miljøer og -landskap kan tas vare på og være ressurser for samfunnet i dag og i fremtiden. Bevaring av kulturmiljø handler blant annet om bevaring av estetiske uttrykk, historiefortellinger, tradisjoner og håndverk. Samtidig handler det om gjenbruk og ombruk av bygninger og materialer. Bevaring av kulturmiljø er slik sett et aktivum i stedsutvikling, næringsutvikling og grønn omstilling.

Planen er en temaplan etter pbl. § 11-2 som betyr at den angir mål og strategier for bevaring av viktige kulturmiljø i perioden. Planen har en handlingsdel med tiltak frem til 2026. Et planforslag ble lagt ut til offentlig ettersyn i 2020 (KOBY 10.11.2020). Mange gode innspill kom inn, og på grunnlag av disse har planforslaget blitt bearbeidet i så stor grad at administrasjonen har vurdert behovet for en ny høring.

Saksutredning

Grunnleggende om planen

Planen består av

Plandel

Består av en planbeskrivelse som blant annet tar for seg hvorfor og hvordan planen har blitt til, metode og medvirkning. Planen består av bevaringsstrategi, liste med forslag til kommunalt verneverdige kulturmiljø (KVV) og handlingsplan.

Vedlegg:

Vårt landskap – vår kulturarv

Dette er kunnskapsgrunnlaget for planen. Her beskrives Tromsøs kulturhistorie gjennom fem tematiske kapitler som setter kulturmiljøene i en historisk kontekst.

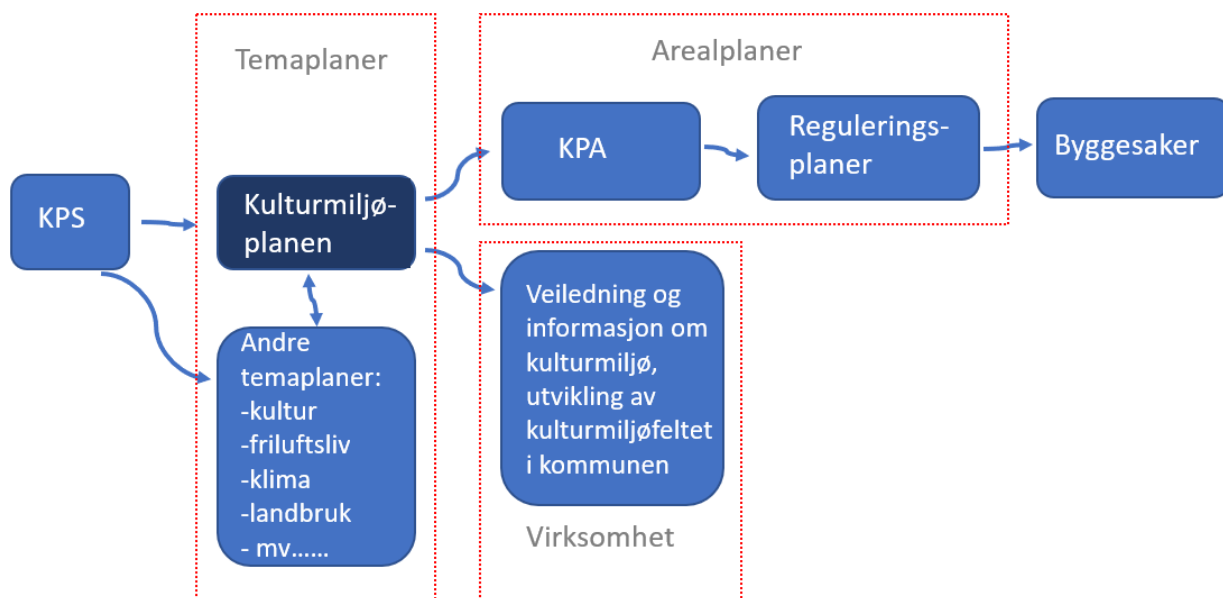
Kulturmiljøkartet

Dette er et digitalt temakart som viser KVV samt kulturmiljø som har et formelt vern i dag. Kartet er tilgjengelig på kommunens nettsider og lenke til kartet i plandelen

Merknadsbehandling

Her behandles de 21 merknadene som kom inn etter første offentlige ettersyn. Noen av merknadene er av slik art at de krever en mer utførlig drøfting og er besvart tematisk.

Tromsø kommune har i dag mange reguleringsplaner og kommunedelplaner som omfatter vern av kulturmiljø. Her finnes det bestemmelser og retningslinjer for hvordan avmerkede kulturmiljø skal forvaltes. I tillegg finnes det kulturmiljø som er fredet etter kulturminneloven. Kulturmiljøplanen er ikke en verneplan, men en temaplan som angir strategier og tiltak for hvordan kommunen kan bidra til at viktige kulturmiljø blir bevart for fremtidige generasjoner. Figuren nedenfor viser hvordan Kulturmiljøplanen forholder seg til andre plantyper og kommunal virksomhet:

Medvirkning

Gjennom planutviklingen har medvirkning både fra lokalmiljøene og fagmiljøene vært betydningsfullt. Det har vært arrangert flere fagseminarer med representanter fra fylkeskommunen, Sametinget, Kystverket, universitetet, Slechts- og lokalhistorisk forening og Fortidsminneforeningen. Her har det blitt diskutert historiske temaer, metoder, kulturminnenes betydning mm. Folkemøtene ble arrangert på lokale møteplasser i Ersfjorden, på Hillesøy, i Kårvika, Lakselvbukt og på Fagernes. I planarbeidet har det vært

viktig å bringe inn nytt fokus og kunnskap om distriktsområdene. Grunneiere som var direkte berørte parter i forrige planforslag ble tilskrevet direkte i forbindelse med offentlig ettersyn. Dette har bidratt til viktige innspill til nåværende planforslag. Direkte berørte parter vil også bli tilskrevet til andre gangs offentlig ettersyn.

Planforslaget

Målsettinger og strategier

For å nå målet om å legge til rette for en bærekraftig bevaring av viktige kulturminner, miljøer og -landskap følges to strategiske spor:

1) Kulturmiljøvern i arealplanleggingen

Kulturmiljøplanen foreslår en *liste over kulturmiljøer* (KVV) som bør vurderes til vern i kommende arealplaner. Lista er tematisk og har fremkommet på grunnlag av den kulturhistoriske utredningen *Vårt landskap – vår kulturarv* som har følgende kapitler:

1. *Kommunikasjon og knutepunkter*
2. *Romsa – det samiske Tromsø*
3. *Fisker og bonde – livet for de fleste*
4. *Tromsø – arktisk hovedstad*
5. *Krig – internasjonale konflikter, lokale konsekvenser*

De listeførte kulturmiljøene kan videreføres i overordnet arealplanlegging (KPA) og legges dermed til grunn for reguleringsplaner. I reguleringsplaner kan kulturmiljøene få et juridisk vern etter plan- og bygningsloven.

Til grunn for bestemmelser og retningslinjer i arealplaner legges to prinsipper:

- a) «Vern gjennom bruk» skal sikre et bærekraftig kulturmiljøvern i hele kommunen. Dette betyr å vektlegge bruksaspektet ved vernede bygninger og andre objekter.
- b) «Vekst i samspill med vern» skal sikre bærekraftig sentrumsutvikling. Som den best bevarte historiske byen i arktis har vi et spesielt ansvar. I tillegg til «vern gjennom bruk» skal ny bebyggelse utfylle og forsterke historisk bebyggelse, byrom og bystruktur slik at vi får et sammenhengende og harmonisk sentrum med god funksjonalitet.

2) Veiledning og tilgjengeliggjøring av informasjon

Kommunen tar ansvar for å formidle historien bak kulturmiljøene spesielt, og generelt tilby og legge til rette for tilgjengelige kunnskapsbanker. Økt kunnskap og bevissthet rundt kulturmiljø kan bidra til at eiere og forvaltere av kulturmiljø ønsker å ta vare på disse.

Tiltak i handlingsplanen

Handlingsplanen er en liste over konkrete tiltak som skal gjennomføres innen januar 2026.

Handlingsplanen har to hovedgjøremål:

- Tilgjengeliggjøring og oppdatering av kulturmiljøinformasjon
- Utredning av kommunens rolle i kulturmiljøforvaltningen.

Tiltakene i handlingsplanen gjenspeiler i særlig grad strategien om veiledning og tilgjengeliggjøring. Det er viktig at informasjon om kulturmiljø både er tilgjengelig og korrekt, og det er nødvendig med fortløpende oppdatering og rutinemessig kvalitetskontroll. I forlengelsen av det er det behov for å klargjøre hvor aktiv kommunen kan og vil være når det gjelder å forvalte kulturmiljøressursene. Det vil bli utredet ulike alternativer - fra den lovpålagte minsteløsningen til en aktiv rolle der kulturmiljøressursene vernes og brukes.

Det er i tillegg viktig å gjøre planen mer utfyllende. Mange vil se at flere områder med interessant historie og kulturmiljø ikke er med i denne planen. Det er altså nødvendig å kunne utvikle feltet med nye kulturmiljøregistreringer og andre perspektiver som vil danne grunnlag ved rullering av planen.

Det er behov for en fasadeskiltveileder for Tromsø sentrum. I den grad virksomhetsskilting behandles i dag er dette fra sak til sak, og følger ingen retningslinjer som tar hensyn til det spesielle kulturmiljøet i sentrum.

Handlingsdelen i planen reflekterer ansvarsområdet for Seksjon for byutvikling. Det som gjøres her kommer likevel hele Tromsøsamfunnet til nytte siden kulturmiljøplanen kan brukes som grunnlag og ressurs både internt og eksternt. Kommunen kan blant annet bruke planmaterialet i skolen og i tilretteleggingen av friluftsliv, og kulturnæringen og turistnæringen vil kunne dra nytte av planen i sin produktutvikling.

Konklusjon

I tillegg til de konkrete tiltakene som er nevnt i handlingsplanen vil kulturmiljøplanen danne grunnlaget for all arealplanlegging der det forekommer kulturminner, -miljøer og -landskap. Den vil bidra til mer forutsigbarhet når det gjelder bruken av hensynssoner i arealplanene. Videre vil planen bidra til økt kunnskap om vår historie og tidligere tiders byggeskikk. Med mer kunnskap øker også forståelsen for kulturmiljøets betydning for trivsel, tilhørighet og verdien av å overlevere kulturarven til nye generasjoner.

Tromsø kommune har aldri hatt en strategisk plan for bruk og vern av kulturmiljø. Dette har trolig bidratt til manglende forståelse for kulturmiljøets betydning i en større samfunnskontekst. Kulturmiljøplanen belyser dermed ikke bare «glemte kulturminner», men i større grad en ny tilnærming til en viktig ressurs i en bærekraftig samfunnsutvikling.

Vedtakskompetanse

Kommune- og byutviklingsutvalget

Vedlegg

Kommunedelplan for kulturmiljø 2023-2032 - Høringsutkast
Vårt landskap, vår kulturarv - KDP kulturmiljø 2023-2032 – høringsutkast
Merknadsbehandling - KDP Kulturmiljø 2023-2032